

GEUREARI EKIN

Arazo bikaiña dozu lana, eguneroko lana. Egun baten edo bitan bai lanik bage; baiña laster, lan barik, ez dakizu zelan aldia emon; or zaarrak lanaren kez-kaz. Gizonarentzat lana beraz, Urtzik egin eta gizonari emondako zer guztiak lez, ona danik ezin daikezu ezetz esan.

Gu be Euskarazaintzako talde polit bat, illero, Deba'n alkartu oi gara azkenen-go zapatuan geure lanak osotzera. Zeintzuk lan? Alkarte au, Euskerea zaindu nai dauan euskaltzale mordo batek osotzen dauana dozu. Andrazko ta gizonetzko, gazte eta adifean a urreratu, gure izkuntzaren bizia ta ederra opa dabenak egiña. Aparillaren 27'an be an gintzazan.

Erri Akademia dozu Euskerazaintza. 10-tik ordu batak eta erdiak arte lan lan, euskal lana: egindako lanak aztertu, aurreko batzarrean arturiko asmoak irauliz, ak eta onek buruturikoak irakurri, an eta emen, aldizkari, eguneroko ta kaleetan aurkitutako utsak eta euskera jatorraren kontrako barrbaskeriak aztertu, liburuetan naiz itzaldietan botatako okerrak aztertu (Euskerazaintza aldizkarian datoz onako asko); zer egin dan eta zer egin daikegun, itzaldi, omenaldi ta euskal egun eta abar... Leiketak, poesi, ipuin, irakurgaizkaok (oraintsu Elbire Andereñoari egiñoiko lpuin eta Olerki sariketa, VII'garrena, adibidez); igazko urte azkene-rantz napar euskal idazle jator Markelin Garde'ri Kargaztelu'n ospatu genduan omenaldi sentikorra, eta laster Zornotza'n, Euskerazaintzako buru lez Aita Lino Akesolo'ri, olakoetan oitura danez, bazkune orretako buru aukeratua izaneko itzaldi irakurtea dalata egingo jakon goratzarrea, laster Euskera Eguna dala-ta Ondarruan Euskerazaintzak eratuko dauan, batzar, itzaldi, kanta, teatru ta abar. Ekiñaren frutua, ziur asko.

Euskaldunaren oitura, lanaren jarrai, gorputz nekatuari berea emotea. Guk bere, Anes'en etxean bazkari gozo ugariz geure barrenak ondo asetu ondoren, bakotxak bere egoitzerako bidea artu genduan.

Nire lagun txoper Paul Atutxa'k eta nik, "Gorri", Zubikarai ta oraintsu etorten asitako gazte ondarrutar bat aurretik genduzala, Markiña'rako bidea artu genduan. Ondarrua'n egotaldi laburra (emen leporatu eustan aldizkari onen zuzendar-riak, Augustin Zubikarai'k, lan au idazteko zama (eta Markiña'n giñan bereala neure arreba Maria ta loba Maritxu'ri agur egiten.

Emen giegi luzatu barik, Amoroto'rantza giñioiazan. An bada, aurreko egunean, gaur Erroma'n, karmeldar Ordenako Nagusiaren kontseillari lez, an aurkitzen dan Aita Felix Malax-Etxebarria'ren koñatea il eta gaur arratsaldeko seiretan ospatzen ziran aren omenezko illetak, eta ara joan bearra neban nik be.

Ori zala-ta seiretako bete-bete egin zan erriko eleiz apaiaña erritar fedetsuz. Bertako apaiz jaunak emon eban meza, bertako seme Anakabe'k eta nik lagun-durik. Erri-meza gogoz abestua, itzaldia atsegiña, Jaunartze ugaria, gorpuari azken agur beroa... Abade, meza-mutiko ta erritar ugarik lagundua izan zan gorpua, or beian Santa Barbara azpian, dotore agiri dan erriko iltegiaraiño.

Gaur gure artean, etxe ta inguru, erriak oso dotoretuz doaz, Jaurlaritza, Diputa-ziaño ta errietako Aiuntamenduai esker, eta Amoroto orretan ezta azkenengoa; lendik be alegindu ziran bertoko agintariak, eta oraingoan oraingoak geiago arduratzen dirala esanaz ez dautsagu, nik uste, iñori kalterik egiten. Eleizea txu-kun, Udaletxea ondo, eskolak ondo be ondo, frontoi barria ikusgarri, plaza zaba-la, garbi ta zabal; bideak apain, lengo etxeak zuri ta ikusgarri, barriak be asko ta eder: Amoroto'k bizi nai dau, zapatu ta igandetan batez be, kanpotar jente asko bertaratzen jatzu. Ni gazte nintzala entzute aundikoa etzan arren, gaur ospe zabalaren jaube da. Udan, andik eta emendik joandako ume-mordoak egurastu oi dira bertan. Euzkadi'n nun-nai dira toki ederrak, eta bat, ez izan ezpairik, axe dozu.

Neure erri maiteari agur gozoa esanik, Larra'ra bidean giro ederpean. Oleta bide gurutzea —Amoroto'ko auzotegia— edonok ezagutzen dau gaur-egunean. Iru bide alkartzen dira bertan, Markina, Lekeitio ta Aulesti'rakoak; iru jatetxe izen nasaiko ditugu bertan, askok zapalduak. Maiatzpazkoz bertako jaiak, leen eta orain.

Gu Gizaburuaga'rako bidean jartean, or bide ertzean, eskumatik, gizon gazte bat kiñuka, joateko gura laguntza nai dau. Ertzeratu ta geugaz artu dogu, ta iru gara orain. Lenengotan, gaiztoen bat ete dalako, zirrara? Ba dira gaur olakoak, baiña ez uste dan beste. Geienetan arpegian ezagutzen. Bertatik asi gara itzez aintxiñatik ezagunak bagiña lez.

— Zuek orduan Euskerazaintzakoak zarie? —dirausta.

— Bai, eta aintxiñatik; amabi bat urte edo geiago diranetik. Zeuk be gura taldekoa izan nai ete? Azken urteotan polito jatorkuz gazteak be. Moda barriaz asperturik edo, euskeraganako griñak eragiñik edo, ba dakusguz gure artean arpegi. Euskaldun zintzoa dirudi, maltzurkeri bakoa.

— Ni baserritarra nauzue, baiña euskera asko irakurten dot, aulestiarrok be ez gara ain atzeratuak eta. Kanpoan lan pizkat egiñik, baserriko lanari pozik daragiot. Errekaldian daukat neure baserria; ezkondua naz, seme-alaba bi ditut; lgande ta asteburuetan astia izaten dot zerbait euskeraz irakurteko, seme-alabei erakutsiz, neu ta emaztea be eskolatzeko.

— Ba al dozu “Euskeratzaleak” gure aldizkariaren barririk?

— Igazko udazkenera arte ez. Baiña, urte-erdi bat dala, Oleta'ko Epermendi tabernan aurkitu neban zenbaki bat, etxera eroan ta urrengo domekan, emazteak eta biok irakurri genduan ia dana Atsegin izan jakuzan bertan datozen gauzak. Irakurtaldi bakotxa amaikeran au esaten gendun biok: “Au euskera ederra! Geure joskera gozo polita. Gai atsegiñak euskera bizian!

— Bai, zenbaki guztietan datoz gai interesgarriak, ederto azalduta. Eta zer deritxazu gure lanari buruz?

— Ze esango dautzuet? Eder-ederra dala. Munduko izkuntzetan ederrenetako da gure euskera, ertz-askotatik begituta. Gaur gal-zorian daukagu. Ez bei itzali geure zabarkeri ta erruz. Iñoiz baiño etsai geiago ditu azken urteotan: prentsa, irrati eta telebista, or doguz garrasi utsean, berau irunsi nairik.

— Baita, ba-dogu, nire ustez, beste arerio bat be, euskal idazleak gaur darabilen zatiketa, “batuak” sortu dauana diñot, bizkaitarrontzat benetan kaltegarri. Batuzaleak ez dabe nai eurena ezik, bizkaieraz ezertxo bere ez, ez egunkaritan, ez irratian...

— Egia diñozu.

— Nik ikastolara bialtzen ditut neure umetxoak, eta ikastolan “batua”; ETXEAN GEUREA; ETXEAN EZ DOGU alkar ulertzen. Zelako nastea! Familiak, ez erriak ez dabe aintzat artzen euskera barri ori. Eskolan ez ei dabe onartzen “Batuan” idatzitako liburuak izan ezik.

— Olantxe dozu; gu geure liburuak saltzeko, saltzen dira, baiña estu ibiltzen gara. Batuzaleak, ekin bizian ibilli oi dira, gurerik saldu ez dedin. Orretan dagien lana, benetako euskera landu ta zabaltzen egingo ba'lebe, beste txori bat genduke kantari. Geuk geure itsukeriz, eta zatarkeriz, ondatu ta galdu bear dogu geure izkuntza maitea.

Orrek nakar ni kezkatzen. Orrek odoltzen daust, neuri lez euskalerrri jator guztiari, barru osoa. Gu baiitsuak!

Antzeko izketa mingotsez eldu gara Murelaga-ra. Iru ez-ezagunok emen agurtu dogu samin-arpuluz, aurrera giñoazenok, ixillik, luzaro ausnartuz esanak.

Oiz-azpitik zear, Urretxu, Zugaztieta, Autzagene, Zornotza... Zortzi ta erdietan lekaide lagunakaz nengoan, barriketari.

Aita Onaindia